

Lähi- ja luomuruoan saavutettavuus Pohjois-Pohjanmaalla (RuokaGIS)

Missä on lähin ruoka? - Maantieteellisiä näkökulmia saavutettavuudesta

Lähi- ja luomuruoan merkitys on kasvanut Suomessa viime vuosina. Useiden tutkimusten perusteella kuluttajat ovat kiinnostuneita lisäämään lähellä, mahdollisimman paikallisesti tuotettujen elintarvikkeiden käyttöä.

Keskeinen tekijä lähiruoan käytön lisäämiselle on sen saatavuus. Suomessa maataloustuotanto on laajalti levittäytynyt ja lähiruoan saatavuus kytkeytyy vahvasti saavutettavuuteen. Saavutettavuus koostuu tuotannon, jalostuksen, jakelun ja kysynnän kohtaamiseen liittyvästä logistisesta ketjusta ja sen tehokkuudesta. Suurten toimijoiden tuotantoketjujen ulkopuolella toimivien tuottajien logistiikka asiakkaiden tavoittamiseksi on erityisesti tehostamisen tarpeessa.

Työn tavoitteena on löytää ratkaisuja parantamaan lähiruoan saavutettavuutta paikallisten ja myös pienimittakaavaisten toimijoiden sekä kuluttajien välillä. Tämä kehittää edelleen ruoan saatavuutta sekä alkutuotannon ja jalostamisen toimintaedellytyksiä tutkimuksen kohdealueella, Pohjois-Pohjanmaalla.

Menetelmällisesti työ perustuu saavutettavuuslaskentoihin sekä niitä täydentäviin kyselyihin. Saavutettavuutta tarkastellaan liikenneinfrastruktuurin malleihin ja liikkumisen halukkuuteen perustuvien menetelmin, joita ovat esimerkiksi sijainnin allokoinnin analyysit sekä kumulatiivisen kertymän ja saavutettavuuspotentiaalain indeksejä.

Työssä kehitettävän mallin avulla vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten Pohjois-Pohjanmaan kunnat ja eri alueet eroavat toisistaan maataloustuotteiden ja lähi- ja luomuruoan saavutettavuuspotentiaalain suhteen?
2. Millä tuotannon alueilla on erityisesti lähi- ja luomuruoan kysyntää ja miten se olisi logistisesti tyydytettävissä mahdollisimman paikallisella tuotannolla?
3. Millaisia olennaisia aluetekijöitä (mm. saavutettavuuden potentiaali ja palveluverkon allokointi) voidaan tunnistaa keinoja lähi- ja luomuruoan saatavuuden varmistamiseksi nyt ja tulevaisuudessa?

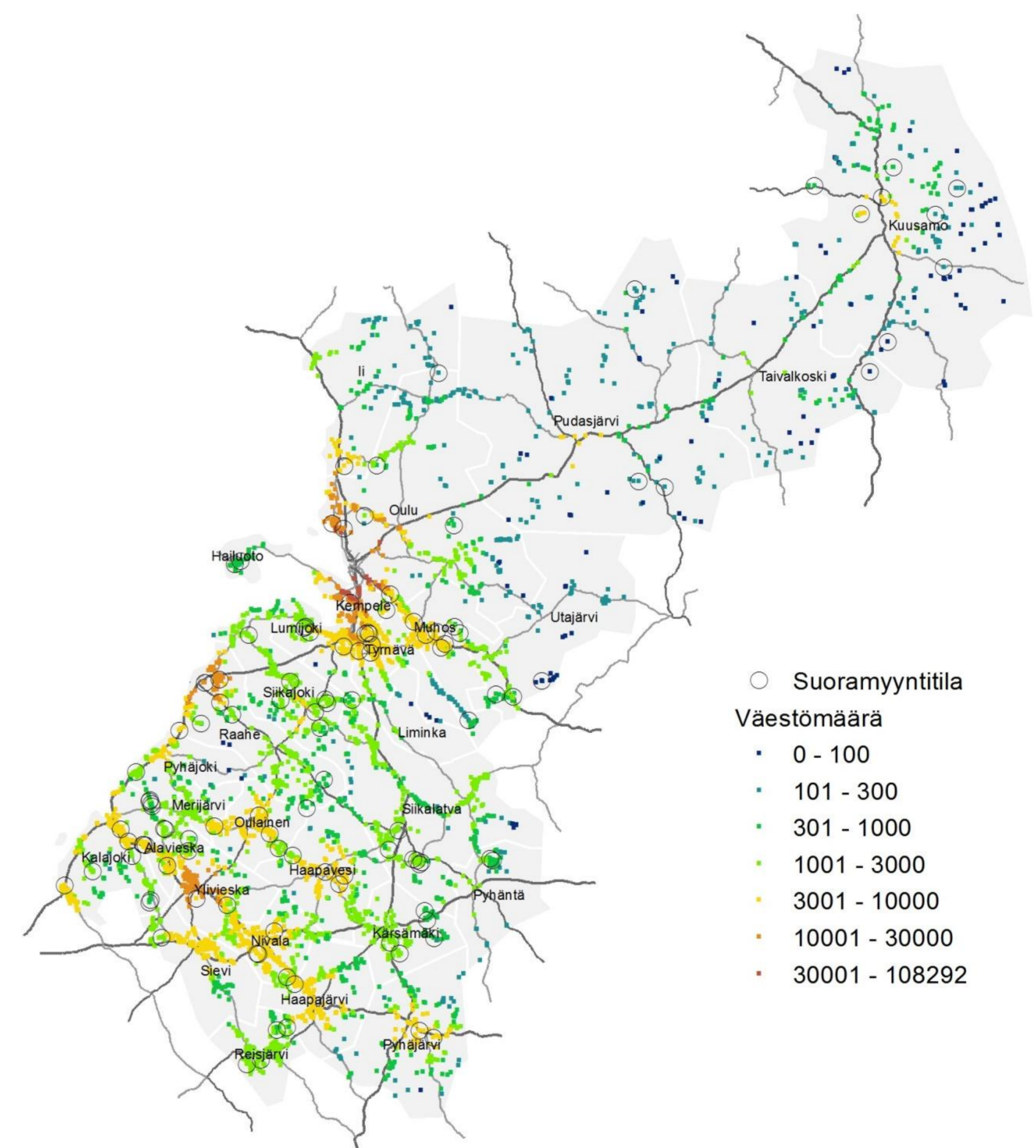
Lähiruoan saavutettavuutta tarkastellaan:

1. Alueen asukkaiden näkökulmasta, kartoittamalla miten lähellä kuluttajia lähi- tai luomuruokaa tarjoavat määritellyt tilat ja yritykset, palvelua tarjoavat solmukohtat tai muut vastaavat palvelupisteet sijaitsevat ja selvittämällä miten palveluiden saavutettavuutta voisi tehokkaimmin lisätä.
2. Lähi- ja luomuruoan tuottajien näkökulmasta, selvittämällä logistisia ratkaisuita tuotteiden saamiseksi lähimarkkinoille, myös pienten erien tapauksissa.
3. Suurtalouskeittiöiden näkökulmasta (julkinen ruokahuolto, kaupat, ravintolat), selvittämällä paikallisten toimijoiden tuotteiden logistista saatavuutta osaksi ruoan valmistusta, myös pienten erien tapauksissa.

Mallien alustavat tulokset ovat selvillä syksyllä 2013 ja lopulliset mallit toteutetaan keväeseen 2014 mennessä.

Taulukko 1. Hankkeen paikkatietotarkastelujen teemat sekä niihin sovellettavat menetelmät.

Tarkastelun kohde	Teema	Menetelmä	Tutkimuskysymys	Huomioitavaa
Kokonaistuotanto	Alueellinen tuotanto ja kulutus	Paikkatieto- ja tilastollinen tarkastelu	Missä alueellinen tarjonta on runsasta tai niukkaa?	Kasvi- ja eläinlaitteet merkitykset
Tilamyyntitilat – kuluttajat (ks. kuva 1.)	Tilamyynnin potentiaalinen asiakasmäärä	Kumuloituvat mahdollisuudet	Millä tiloilla olisi suotuisaa aloittaa tilamyynti?	Tilamyynnin volyyymi
Pientuottajat – suuret tilaajat	Potentiaaliset tuottajien klusterit, Klusterien avaintoimintojen sijainnit	Kumuloituvat mahdollisuudet, potentiaalinen saavutettavuus	Kuinka helposti tilat voisivat muodostaa volyymitään riittäviä yhteenliittymiä?	Tuotekohtaiset volyymit
Kuluttajat - kauppa	Kauppan erityyppisten toimipisteiden saavutettavuus	Summaindeksi, kumuloituvat mahdollisuudet, potentiaalinen saavutettavuus	Vastaako keskushierarkia ruokatarjontaa ja missä tarjontaa voisi parantaa?	Aluetyypologia
Kauppa - kuluttajat	Ruoan erityiskaupan yksiköiden markkinat	Lokaatio-allokaatio	Minne ruoan erityiskaupan yksiköitä kannattaisi erityisesti perustaa?	Klusterit, kilpailu
Saavutettavuus ja logistinen kokonaisuus	Paikallisten tuotteiden saatavuus markkinoilla sekä logistinen kokonaisuus	Paikkatietotarkastelu ja asiantuntijahaastattelut	Miten tuotteen kulku markkinoille kytkeytyy saavutettavuuteen?	Tapaukset: mansikka ja naudan liha

Kuva 1. Esimerkki tilojen asiakaspotentiaalista suoramyynnin näkökulmasta. Asukkaiden määrä kunkin tilan ympäristössä 10 minuutin automatkan sisällä.

Hankkeen toteuttajien yhteystiedot:

Oulun yliopisto, maantieteen laitos:

Ossi Kotavaara, Projektipäällikkö, FT
029 448 7852, 040-727 3618
ossi.kotavaara@oulu.fi

Jarmo Rusanen, Professori, Laitoksen johtaja
Milla Miettinen, Projektiavustaja

MTT Taloustutkimus:

Kirsi Korhonen, Tutkija, FM
Toivo Muilu, Professori

Oulun yliopisto, taloustieteen tdk, markkinoinnin yksikkö:

Jari Juga, Professori

Hankkeen verkkosivut:

<http://www.oulu.fi/maantiede/node/16205>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

